

شناسایی و تحلیل عوامل درون و برون سازمانی موثر بر آموزش ترکیبی در دبیران متوسطه دوم استان لرستان

نسیم نادری^۱، محمد جعفر مهدیان^۲، زهرا تنها^۳

پذیرش: ۱۴۰۴/۸/۱۰

دریافت: ۱۴۰۴/۷/۱۰

چکیده

هدف این پژوهش شناسایی و تحلیل عوامل درون و برون سازمانی موثر بر آموزش ترکیبی در دبیران متوسطه دوم استان لرستان با استفاده از الگوی تحلیلی SWOT بود. این پژوهش از نوع کیفی با رویکرد کاربردی و اکتشافی انجام شد. جامعه آماری شامل ۳۶ نفر از خبرگان و کارشناسان رشته‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه‌های استان لرستان بودند که با روش نمونه‌گیری هدفمند و مبتنی بر اشیاع نظری ۱۴ نفر برای انجام مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته همکاری کردند. داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها با روش تحلیل محتوای کیفی کدگذاری و دسته‌بندی شدند. روایی مصاحبه‌های بخش کیفی نیز با شیوه بررسی به وسیله اعضای پژوهش، بررسی همکار، مشارکتی بودن پژوهش و ضریب توافقی کندال با مقدار (۰/۷۵۹) مورد بررسی قرار گرفت که مؤید روایی مطلوب مصاحبه‌ها بود. در پایان روش دلفی و مقوله‌بندی شاخصه‌ها، برای نقاط قوت ۱۹، نقاط ضعف ۱۹، فرصت‌ها ۱۰ و تهدیدها ۱۰ شاخصه استخراج و جهت طراحی مدل مدل SWOT مورد استفاده قرار گرفت. ماتریس SWOT طراحی شده نشان داد که آموزش ترکیبی نیازمند مداخله همزمان در تقویت نقاط قوت و فرصت‌ها و کاهش نقاط ضعف و تهدیدهاست. پژوهش حاضر با ارائه مدلی جامع مبتنی بر تحلیل SWOT نشان داد که آموزش ترکیبی نیازمند توجه همزمان به مولفه‌های درون سازمانی و مولفه‌های برون سازمانی است و به کارگیری این مدل می‌تواند راهبردی موثر بر آموزش ترکیبی در نظام آموزشی استان لرستان فراهم آورد.

کلید واژه‌ها: آموزش ترکیبی، تحلیل SWOT، عوامل درون سازمانی، عوامل برون سازمانی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

^۱. گروه مدیریت آموزشی. واحد خرم آباد. دانشگاه آزاد اسلامی، خرم آباد، ایران

^۲. گروه مدیریت آموزشی. واحد بروجرد. دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران. نویسنده مسئول، 4132137228@iau.ir

^۳. گروه روان‌شناسی. واحد خرم آباد. دانشگاه آزاد اسلامی، خرم آباد، ایران

مقدمه

نظام تعلیم و تربیت برای این که قادر باشد به هدف‌های تعیین شده خود برسد، باید از طریق برنامه‌ریزی راهبردی^۱ میان هدف‌های تعیین شده و سیاست‌گذاری‌های سازمان رابطه به وجود بیاورد، خط‌مشی‌های راهبردی، این فرصت را برای سازمان به وجود می‌آورد که به روشی خلق کننده و ابداع کننده دست یافته و جهت طراحی چارچوب برای آینده سازمان به شکل متفاعله اقدام نماید (گاندريتا^۲، ۲۰۲۳). در این رابطه خط‌مشی‌های راهبردی در تعلیم و تربیت سبب می‌شود تا تعلیم و تربیت از ابتکار عمل برخوردار شده و برنامه‌های خود را به شکلی ارائه نماید که سبب درک متقابل و تعهد هر چه بیشتر اعضا شود. طراحی خط‌مشی‌های راهبردی مسیر رسیدن به آینده خوب و متناسب را نشان داده و این فرصت را را برای اعضا جامعه به وجود می‌آورد تا برای رسیدن به هدف‌ها، مقاصد و اقدامات این طرح را ایجاد کرده و ضمن سازگاری با یکدیگر، همکاری لازم را مبدول داشته باشند (استوانی رینیتا، زلیخا و رحمواتی^۳، ۲۰۲۵).

برنامه‌ریزی راهبردی، تعیین خط‌مشی‌هایی است که با تجزیه و تحلیل فضای درونی و بیرونی سازمان، نقاط قوت و ضعف درونی و فرصت‌ها و تهدیدهای فضای بیرونی را شناسایی کرده و با مورد توجه قرار دادن رسالت سازمان، هدف‌های درازمدت جهت سازمان مشخص کرده و برای رسیدن به این هدف‌ها، از میان مولفه‌های راهبردی اقدام به انتخاب مولفه‌ای می‌کند که با اتکاء بر آن قوت‌ها را شناسایی و ضعف‌ها را رفع نموده و در این راستا، فرصت‌های پیش رو را شناخته و به صورت مطلوبی از آنان بهره بگیرد و تمام تلاش خود را به کار می‌گیرد تا از تهدیدات دوری گزیده به شکلی که در پایان سبب پیروزی و موفقیت سازمان در عرصه رقابتی دوران کنونی شود (نومین، رسکی و لوزیانا^۴، ۲۰۲۵). راهبرد یک برنامه نبوده، بلکه، یک شیوه نگرشی است که مبنای آن بر تعیین فرصت‌های بنیادین و پایه‌ریزی مزایای بالقوه در آن، قرار دارد (هامدان^۵، ۲۰۱۱). راهبرد از بخش‌های با اهمیت جایگاه مدیران بوده که در خلال آشنایی مدیران با شیوه‌ها و نتایج، فرصت‌ها و تعیین تهدیدهای کلان، اطلاع‌رسانی به همکاران و اعضا سازمان، فراهم نمودن و تدارک ساختارها و چرخه‌های سازمان را آماده می‌کند تا راهبردهای خود را تعیین و اولویت‌ها را برنامه‌ریزی نمایند (هیلمن و تجاوانی^۶، ۲۰۲۵).

تحلیل SWOT^۷ همراه با برنامه‌ریزی راهبردی مورد استفاده قرار می‌گیرد و یکی از عوامل موفقیت در فرآیند برنامه‌ریزی راهبردی محسوب می‌شود (آنتونیادو و کنلپولو^۸، ۲۰۲۴). این روش برای هر فعالیت برنامه‌ریزی شده‌ای که می‌تواند بر تصمیمات مالی، برنامه‌ریزی و مدیریت آتی مؤسسات آموزشی تأثیر بگذارد، استفاده می‌شود (سومول^۹ و همکاران، ۲۰۲۵). در اصطلاح SWOT مخفف کلمات نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها است. این راهبرد کمک می‌کند تا به نکات قوت و ضعف یک مبحث، مسئله یا موضوع پی برده، به شناسایی فرصت‌های پیشروی آن پرداخته و تهدیدهای احتمالی را به روش تأثیرگذاری کنترل و هدایت نمود (موریسون^{۱۰}، ۲۰۱۸).

یکی از مسائلی که به‌طور دائم در حال دگرگونی و تغییر بوده و نیازمند بررسی راهبردی و منتقدانه است، آموزش می‌باشد (احمد^{۱۱} و همکاران، ۲۰۲۳). یکی از این تغییرات و دگرگونی‌ها در امر آموزش و البته یادگیری، به وجود آمدن و کامل شدن آموزش‌های مجازی^{۱۲} در جوامع توسعه یافته و سپس، گسترش و نشر آنان در دیگر کشورهای جهان، با رویکرد اصلاح محدودیت‌ها و نقاط ضعف روش‌های آموزشی سنتی، بود (وانگ^{۱۳} و همکاران، ۲۰۲۴). این آموزش غیر حضوری یا همان آموزش مجازی در طول سال‌های کنونی و به‌خصوص با پیدا شدن بیماری همه‌گیر کرونا که سبب تعطیلی مراکز آموزشی شد،

1 . Strategic planning

2 . Gandrita

3 . Stevani Reynita, Zulaikha & Rahmawati

4 . Nomin, Resky & Lusiana

5 . Hamedan

6 . Hilman & Tejawiani

7 . Strengths, Weaknesses, Threats, Opportunities (SWOT)

8 . Antoniadou & Kanellopoulou

9 . Sumual

10 - Morrison

11 . Ahmad

12 virtual teaching

13 . Wang

اهمیت فراوانی در سراسر دنیای کنونی پیدا کرده و به شکل رسمی وارد حوزه آموزش در مراکز تعلیم و تربیت شده است (الرفاعی^۱ و همکاران، ۲۰۲۵؛ دهاوان^۲، ۲۰۲۰).

نتایج برخی از پژوهش‌ها حاکی از آن است که علاوه بر آموزش سنتی، آموزش مجازی نیز دارای محدودیت‌های ویژه خود می‌باشد و دارای نقاط ضعف و محدودیت است (بشیر و لپشان^۳، ۲۰۲۵). بنابراین، تعداد زیادی از خبرگان آموزش تلاش می‌نمایند تا شیوه‌های متعددی را با یکدیگر ترکیب نموده و باور دارند که یادگیری ترکیبی^۴ یک دیدگاه امیدبخش جهت رفع این مسائل و چالش‌ها می‌باشد. در این حالت می‌توان مزایای هر دو شیوه آموزش مجازی و آموزش سنتی را با یکدیگر تلفیق و در اختیار داشت. آموزش ترکیبی برای نخستین بار به مثابه موج دوم آموزش‌های مجازی در سال ۲۰۰۳ ارائه گردید که به معنی مفهومی مناسب جهت تعریف گسترده‌ی وسیعی از راهبردهای یادگیری و تدریس بود (میرزوا^۵ و همکاران، ۲۰۲۴).

در یک تعریف، یادگیری ترکیبی را به مثابه تلفیق منطقی و اندیشمندانه یادگیری مجازی و یادگیری حضوری توصیف کرده‌اند (گادونینی^۶ و همکاران، ۲۰۲۵). از این رو، یادگیری ترکیبی را بایستی به مثابه مجالی برای برنامه‌ریزی دوباره شیوه‌های جدید آموزشی به حساب آورد که در آن دوره‌های کلاس سنتی آموزش مجازی و فیزیکی، گسترش، برنامه‌ریزی و ارائه می‌گردند (هیلدبرانت^۷ و همکاران، ۲۰۲۵). آموزش ترکیبی دربرگیرنده تسهیل ترکیب تأثیرگذار مدل‌های متعدد انتقال، مدل‌های مختلف تدریس و سبک‌های یادگیری بوده و جهت اثربخشی آن لازم است تا نکاتی مانند به وجود آوردن تعادل میان عملکرد کلاسی و عملکردی که فراگیران بایستی خارج از کلاس درس انجام دهند، اصرار بر موضوعات عملی مانند یادگیری بر اساس پروژه و مورد توجه قرار دادن یک نظام حمایتی، به‌طور ویژه، جهت معلمانی که برای نخستین بار از یادگیری ترکیبی استفاده می‌نمایند، در نظر گرفته شود (هاروود^۸، ۲۰۲۵).

در رابطه با شیوه آموزش مجازی و ترکیبی در قالب SWOT تحقیقات مختلفی انجام گرفته است. در رابطه با شیوه آموزش و استفاده از قالب SWOT تحقیقات مختلفی انجام شده است. در این راستا باسوری^۹ و همکاران (۲۰۲۳) پیامدهای یادگیری دانش‌آموزان حرفه‌ای با مدل یادگیری ترکیبی مدنظر قرار دادند و آن را پرکاربردترین راهبرد یادگیری در آموزش حرفه‌ای معرفی کردند و سه نوع مدل یادگیری ترکیبی کلاس درس معکوس، مدل چرخش ایستگاه و مدل خود ترکیبی را مطرح و بهترین شیوه تدریس ابتدا به شکل چهره به چهره و سپس، برای غنی‌سازی آن از شیوه آموزش و یادگیری برون خط استفاده می‌شد. سارکار^{۱۰} (۲۰۲۳) یادگیری ترکیبی را با عنوان یک ضرورت برای نظام آموزشی مطرح و نشان داد که آموزش و یادگیری ترکیبی سبب به وجود آمدن آموزش و یادگیری مشارکتی، آموزش و یادگیری عملی و آموزش و یادگیری ترکیبی به کمک رایانه می‌شود.

بیشتر تحقیقات صورت گرفته بر مبنای نیاز زندگی آموزشی در سراسر جهان که با تعطیلی مدارس براساس بلایا، بیماری‌ها، جنگ‌ها و... متزلزل شده، صورت گرفته و به دنبال پرکردن خلأهای آموزشی به وجود آمده و نحوه سازگاری معلمان و دانش‌آموزان با محدودیت‌های تحمیل شده با استفاده از مدل‌های ارائه شده قبل هستند. از این رو، شکل جدیدی از شیوه آموزش براساس آموزش ترکیبی در قالب SWOT احساس می‌شود؛ به‌طوری که بتوان آن را با شرایط و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران هماهنگ کرد. از سوی دیگر، از آنجا که، برنامه‌ریزی راهبردی یک ابزار قدرتمند برای مدیریت و بهبود عملکرد مدارس است و با استفاده از این فرآیند، مدارس می‌توانند به اهداف آموزشی بلندمدت خود دست یابند و کیفیت آموزش

1. Alrefaee

2. Dhawan

3. Bashir & Lapshun

4. hybrid education

5. Mirzoeva

6. Gudoniene

7. Hildedbrandt

8. Harwood

9. Basori

10. Sarkar

را بهبود بخشند؛ از این رو، اجرای موفق برنامه‌ریزی راهبردی نیازمند تحلیل دقیق، تدوین راهبردهای مناسب و ارزیابی منظم است تا اطمینان حاصل شود که اقدامات انجام شده منجر به نتایج مطلوب می‌شود (کتر^۱، ۲۰۲۱). در دوران کنونی، سازمان‌ها و مؤسسات، وسایل راهبردی و کاربردی فراوانی در اختیار دارند؛ اما هنوز هم دیدگاه یا قالب درستی جهت انسجام‌بخشی و نظم نظام‌مند تعداد زیادی از این وسایل را ندارند. از سوی دیگر، اشتیاق و علاقه دارند که وسایل برنامه‌ریزی راهبردی و بهسازی کاربردی، به شکل نظام‌مند پیوسته مبدل شود؛ اما مشاهده می‌شود که در اقدام، کاربرد این وسایل به شکل دوره‌ای و در نبود مبادلات و سازگاری ضروری انجام می‌گیرد. برنامه‌ریزی راهبردی و پیوندی که میان راهبرد و کاربرد بایستی موجود باشد، هم‌چنان به شکل دوره‌ای، تغییرپذیر و ناپیوسته باقی مانده است. سازمان‌ها و مؤسسات با بهره‌گیری از دیدگاه نظام‌مند و با پشتیبانی وسایل مدیریت راهبردی و کاربردی، قادر هستند راهبرد را به کاربرد و اجرا پیوند بزنند (کیم و ماورگنی^۲، ۲۰۱۴).

از آنجا که انتخاب روش‌های آموزشی درست یکی از مهم‌ترین مراحل فرایند یاددهی-یادگیری است و نقش کلیدی در دستیابی به اهداف یادگیری، افزایش بهره‌وری و ایجاد تجربه‌ای مثبت برای دانش‌آموزان دارد، باید متناسب با شرایط و نیازهای دانش‌آموزان انتخاب شود. در سال‌های اخیر ضرورت استفاده از آموزش ترکیبی بیشتر نمایان شده است. بحران کرونا نشان داده که نظام‌های آموزشی باید برای موقعیت‌های اضطراری آمادگی داشته باشند و در شرایطی که ممکن است آموزش حضوری مختل شود، مدارس به روش‌های منعطف نیاز دارند تا حتی در شرایط تعطیلی مدارس نیز آموزش متوقف نشود. تحقیق حاضر با توجه به خلأ آگاهی و شناخت کامل از موضوع آموزش ترکیبی در میان مدارس و مدیران و همچنین مراکز آموزشی کشورمان، به دنبال این است تا لزوم وجود ابزاری که بتواند کیفیت این دوره‌های ترکیبی را مورد سنجش قرار دهد، بیشتر از گذشته احساس شود. ابزاری که ضمن استفاده از الگوها و ابزارهای ارائه شده در گذشته و خارج از کشور ایران، نکات فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و مهم‌تر از همه، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و شرایط بومی و مادی را مورد توجه قرار دهد و قابلیت استفاده در بین دبیران دوره دوم متوسطه آموزش و پرورش و سایر مراکز آموزشی را داشته و حتی بتواند پایه و زمینه‌ای برای اجرای آن در سایر مؤسسات آموزشی باشد. همچنین استفاده از ماتریس سوات جنبه نوآوری این تحقیق می‌باشد. حال با در نظر گرفتن این مسائل و چالش‌ها، بایستی مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی که بر آموزش ترکیبی (حضوری و مجازی) دبیران با در نظر گرفتن نکات قوت و ضعف، شناسایی فرصت‌های پیشرو و تهدیدهای احتمالی تأثیرگذار که باعث بهبود و ارتقای شرایط و وضعیت کلاس‌داری، یاددهی و یادگیری و کیفیت برتر آموزشی آنان می‌شود، مورد شناسایی قرار بگیرند.

روش

پژوهش حاضر یک پژوهش کاربردی با ماهیت توصیفی از نوع اکتشافی است که در پی شناسایی عوامل درون و برون سازمانی در مدل آموزش ترکیبی (حضوری و مجازی) برای دبیران دوره دوم متوسطه آموزش و پرورش استان لرستان با بهره‌گیری از مبانی نظری و آرای نخبگان و خبرگان است. استفاده از شیوه‌های آماری در این پژوهش سبب شده که روش اجرای این پژوهش به شکل کیفی باشد. جامعه آماری این تحقیق در ابتدا ۳۶ نفر از اعضای هیأت علمی و مدرسان حق‌التدریس دانشگاه‌های استان لرستان در رشته‌های علوم تربیتی و مدیریت آموزشی بود. برای استفاده از شیوه تحقیق کیفی، ابتدا از روش کتابخانه‌ای استفاده شده و بعد از مرور ادبیات نظری تحقیق و مطالعه تحقیقات عملی انجام گرفته قبلی از دو روش، مشاهده جهت نوشتن یادداشت‌های میدانی عمیق در رابطه با آنچه که مشاهده شد و مصاحبه جهت پرسیدن سؤالات مطرح شده به صورت مستقیم از پاسخگویان، بهره گرفته شد تا از این طریق درکی از تجربه آن‌ها در این برنامه و همچنین، دیدگاه آن‌ها در مورد چهار معیار تحلیل SWOT به دست آید. شیوه نمونه‌گیری این تحقیق به شکل نمونه‌گیری هدفمند و ملاک عمل اشباع نظری بود. از بین جامعه آماری تا رسیدن به اشباع نظری با ۱۴ نفر از خبرگان و کارشناسان رشته‌های علوم تربیتی و مدیریت آموزشی به شکل هدفمند و زنجیره‌ای مصاحبه نیمه‌ساختاری انجام و از آنجا که نتایج، اطلاعات و داده‌های جدیدی حاصل نشد، نمونه‌گیری بخش کیفی با همین تعداد نفرات پایان پذیرفت.

¹ . Kotter

² . Kim & Mauborgne

ابزار گردآوری داده‌ها در این تحقیق، مصاحبه نیمه ساختاریافته بود که در این مصاحبه تعداد ۶۳ کد درون سازمانی و ۴۳ کد برون سازمانی و در مطالعات کتابخانه‌ای تعداد ۵۴ کد درون سازمانی و ۵۰ کد برون سازمانی استخراج شد. در مرحله بعد، با توجه به کدها و شاخصه‌های درون سازمانی و برون سازمانی استخراج شده از مصاحبه‌ها و مطالعات کتابخانه‌ای، پرسش‌نامه‌ای جهت اجرای روش دلفی و تفکیک کدها و شاخصه‌های استخراج شده در قالب SWOT و با در نظر گرفتن چهار معیار نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها طراحی و تنظیم شده و در اختیار کارشناسان و خبرگان قرار گرفت و از آنان درخواست شد تا ضمن دسته‌بندی، به تصحیح، اصلاح نوشتاری، تغییر یا ترکیب کدها اقدام کنند. اولین مرحله از روش دلفی با ۲۱۰ کد استخراج شده از مصاحبه‌ها و روش کتابخانه‌ای در قالب پرسش‌نامه جهت دسته‌بندی این کدها براساس الگوی SWOT مورد توجه قرار گرفت. نتایج به دست آمده منجر به تقلیل تعداد کدها به ۱۵۰ کد و دسته‌بندی آنان در چهار دسته نقاط قوت (۶۳ کد)، نقاط ضعف (۴۱ کد)، فرصت‌ها (۲۱ کد) و تهدیدها (۲۵ کد) برای طراحی پرسش‌نامه مرحله دوم روش دلفی شد. نتایج به دست آمده از مرحله دوم دلفی منجر به تقلیل تعداد کدها به ۸۶ کد در قالب نقاط قوت (۳۳)، نقاط ضعف (۲۶)، فرصت‌ها (۱۲) و تهدیدها (۱۵) در آموزش ترکیبی برای طراحی پرسش‌نامه مرحله سوم روش دلفی شد و در نهایت، تعداد ۱۹ کد برای نقاط قوت، تعداد ۱۹ کد برای نقاط ضعف، تعداد ۱۰ کد برای فرصت‌ها و تعداد ۱۰ کد برای تهدیدها تعیین شد. لازم به ذکر است که بعد از هر مرحله از انجام روش دلفی از آزمون ضریب توافقی کندال جهت سنجش میزان توافق میان کارشناسان و خبرگان در رابطه با کدها استفاده شد. نتایج به دست آمده در مرحله سوم روش دلفی در حد بالایی قرار داشت (۰/۷۵۹)، و سطح معنی‌داری به دست آمده (۰/۰۰۰) نیز حاکی از نزدیکی و انسجام نظرات پاسخگویان بود. بنابراین، نتایج توافق بالای کارشناسان و خبرگان در مورد جای‌گذاری کدها در چهار دسته نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای آموزش ترکیبی براساس الگوی SWOT را نشان داد. بعد از انجام سه مرحله روش دلفی، مؤلفه‌ها و کدهای درون سازمانی براساس نقاط قوت و نقاط ضعف و مؤلفه‌ها و کدهای برون سازمانی براساس فرصت‌ها و تهدیدها مورد تأیید خبرگان و کارشناسان مدیریت آموزشی جهت طراحی ابزار گردآوری داده‌ها و اطلاعات از دبیران دوره دوم متوسطه آموزش و پرورش استان، قرار گرفت.

یافته‌ها

در این قسمت در ابتدا، عوامل درون و برون سازمانی آموزش ترکیبی که از طریق مصاحبه با ۱۴ نفر از خبرگان صورت گرفت ارائه می‌شود و در قسمت بعدی ماتریس ارزیابی آموزش ترکیبی از نظر عوامل درون سازمانی (نقاط ضعف و قوت) و عوامل برون سازمانی (فرصت‌ها و تهدیدها) ارائه می‌شود.

جدول ۱. کدها و شاخصه‌های آموزش ترکیبی درون سازمانی استخراج شده از مصاحبه

کدها و شاخصه‌های درون سازمانی	کدها و شاخصه‌های برون سازمانی
۳۳-افزایش تعمیق و معناداری یادگیری	۱-امکان ایجاد بسته‌های آموزشی استاندارد
۳۴-افزایش سواد رسانه‌ای	۲-امکان پیگیری درس توسط خود دانش‌آموز (خودآموزی)
۳۵-زمان‌بر بودن ارائه بازخورد سریع و مختصر	۳-امکان دسترسی به منابع و نکات کلیدی و مهم درس
۳۶-عدم تمرکز کافی بر مباحث درسی	۴-تقویت نظام تصمیم‌گیری و مدیریت
۳۷-نادیده گرفتن ابعاد تربیتی	۵-استفاده از ابزارهای آموزشی روز
۳۸-مشخص نبودن شکل همکاری طراح، یادگیرنده، معلم	۶-افزایش کارایی و اثربخشی نیروی انسانی
۳۹-کمبود منابع فناوری و ابزارهای آموزشی	۷-انتقال کارآمدتر موارد یادگیری
۴۰-اندازه‌گیری و ارزشیابی عملکرد	۸-افزایش اثر در انتقال محتوا
۴۱-توانایی کم برای کنترل دانش‌آموز	۹-ارتقاء بخشیدن سطح یادگیری فعال
۴۲-نبود طرح درس مشخص	۱۰-افزایش غناء برنامه‌های یادگیری
۴۳-نداشتن ساختار مناسب و مطمئن برای ارزشیابی صحیح دانش‌آموزان	۱۱-افزایش فضای بحث و تبادل نظر
۴۴-عدم دسترسی همه دانش‌آموزان به فناوری و ابزارهای آموزشی	۱۲-مدیریت زمان کلاس درس

۱۳-آموزش فردی و گروهی	۴۵-عدم تناسب و توازن آموزش های ترکیبی بر اساس آمایش سرزمین
۱۴-مشخص نبودن شرح وظایف	۴۶-اشکال در ارائه دروس عملی
۱۵-یکپارچه سازی دنیای واقعی و مجازی آموزشی	۴۷-عدم توانایی سخت افزاری در رابطه با حضور دانش آموز در کلاس
۱۶-افزایش میزان انتقال دانش	۴۸-کمبود مهارت مدیران در خصوص آموزش مجازی و هزینه یابی
۱۷-درک بهتر مطالب	۴۹-ترغیب معلمان به توسعه ی مهارت های حرفه ای
۱۸-تغییر دیدگاه نقش آموزش فناوری محور به آموزش فراگیر محور	۵۰-افزایش هزینه ی شخصی معلمان برای استفاده از اینترنت
۱۹-رفع کمبودهای آموزش صرفاً حضوری	۵۱-عدم آمادگی های ذهنی و روانی دانش آموزان در پذیرش این نوع آموزش
۲۰-استفاده هم زمان از ظرفیت های سنتی و مدرن	۵۲-کاهش فشار مستقیم بر معلم
۲۱-ترکیب رسانه و سبک های یادگیری	۵۳-مشکلات جسمی و روحی
۲۲-کاهش استرس و اضطراب دانش آموزان	۵۴-آسیب های اخلاقی و اجتماعی
۲۳-تخصصی شدن شغل معلمی	۵۵-افزایش درماندگی آموخته شده
۲۴-نظارت و کنترل بیشتر بر یادگیرنده	۵۶-دانش پداگوژی و شیوه تعامل با دانش آموزان
۲۵-افزایش رضایت یادگیرندگان	۵۷-ترکیب سطوح برنامه و آموزش
۲۶-آموزش به شکل هم زمان	۵۸-کاهش افت تحصیلی و افزایش کیفیت آموزشی
۲۷-استقرار نظام پذیرش و بررسی پیشنهادها	۵۹-توجه به یادگیری نه حفظ کردن
۲۸-افزایش کارایی و اثربخشی نیروی انسانی	۶۰-ایجاد نقص در اجتماعی شدن و جامعه پذیری دانش آموزان
۲۹-عدم توانایی خانواده ها در کنترل دانش آموزان در فضای مجازی	۶۱-نادیده گرفتن جنبه های روان شناختی و عاطفی
۳۰-امکان وجود بازخورد در کلاس و بعد از کلاس	۶۲-نارسایی در پوشش جمعیت بازمانده از تحصیل
۳۱-افزایش کارایی و اثربخشی آموزشی	۶۳-ابزار محور به جای معلم محور
۳۲-حذف هزینه ها و زمان رفت و آمد	

جدول ۲. کدها و شاخصه های آموزش ترکیبی برون سازمانی استخراج شده از مصاحبه

کدها و شاخصه های برون سازمانی	کدها و شاخصه های برون سازمانی
۱- توسعه فرهنگ و ظرفیت پژوهش	۲۳-مدون نبودن محتوای آموزش جامع
۲- بهره گیری از تجارب و اندیشه های دیگران	۲۴-کمبود منابع علمی
۳-حذف محدودیت های یادگیری	۲۵-فقدان زیر ساخت های مناسب
۴-تکرار مجدد دوره آموزشی بدون حضور معلم	۲۶-نفوذ ناکارآمد سیاست و سیاسی کاری برخی از مسئولین
۵-تنوع ابزارهای موجود در زمینه آموزش مجازی	۲۷-ضعف در برقراری عدالت آموزشی
۶-بهره مندی از کارشناسان متخصص در حوزه های آموزش	۲۸-از بین رفتن مرزهای زندگی خصوصی و محل کار
۷-ایجاد زمینه های ورود تفکر خلاق به جامعه	۲۹-کمبود سواد فناوری اطلاعات در خانواده ها
۸-شبیه سازی فضای آموزشی در بیرون از مدارس	۳۰-امنیت پایین برنامه های مورد استفاده در آموزش مجازی
۹-شیوه های ارزشیابی ترکیبی و اثربخش	۳۱-زمینه یابی و امکان سنجی مطلوب جامعه برای سرمایه گذاری در بخش آموزش مجازی
۱۰-مقابله احتمالی مدرسان خصوصی و سنتی بازنشسته	۳۲-نارسایی قوانین و مقررات حمایتی در خصوص به کارگیری فناوری های نوین
۱۱-استقبال جامعه علمی از اجرای آموزش ترکیبی	۳۳-به سرقت رفتن اطلاعات شخصی توسط هکرها
۱۲-اشتیاق غالب افراد برای استقبال از تنوع یادگیری	۳۴-شرایط تورمی نظام اقتصادی کشور
۱۳-حمایت سازمان های مرتبط با حوزه فناوری و آموزش	۳۵-تعامل با مجامع علمی و استفاده از توانمندی آنان

۱۴- دسترسی به همه منابع و ابزارهای آنلاین	۳۶- تغییرات سریع فناوری در حوزه آموزش
۱۵- افزایش نقش خانواده در آموزش	۳۷- بهره‌گیری از مدل‌های مختلف موجود برای حمایت از آموزش
۱۶- نوسان نرخ ارز و روند افزایشی آن	۳۸- حمایت و تاکید مقامات عالی‌کشوری در تحول بنیادین آموزش
۱۷- نداشتن ارتباط با مراکز صنعتی و برنامه نویسی	۳۹- کمبود هماهنگی و ارتقاء توانمندی معلمان و مدیران با توجه به تغییرات سریع محیط مجازی
۱۸- استقبال مدارس غیردولتی و خانواده‌های مرتبط از آموزش ترکیبی	۴۰- کاهش تمایل به حضور در فضای آموزشی به خاطر قابلیت دسترسی به محتوای از پیش تولید شده
۱۹- عدم توقف آموزش در چالش‌های مهم مثل بیماری فراگیر	۴۱- افزایش منافع مالی و سودجویی
۲۰- وجود حجم‌های فرهنگی	۴۲- وجود قوانین محدودکننده
۲۱- ایجاد تعامل بین نوآوری‌ها و تولیدات جدید	۴۳- افزایش اعتیاد به اینترنت
۲۲- حذف موانع آموزش جهانی و جهانی شدن	

جدول ۳. ماتریس ارزیابی عوامل درون سازمانی آموزش ترکیبی (حضور و مجازی)

ردیف	عوامل درون سازمانی
	نقاط قوت
۱	افزایش جذابیت و اثر در انتقال محتوا و آموزش
۲	اهمیت به آموزش همگانی
۳	رفع کمبودهای آموزش حضوری
۴	آماده‌سازی و ذخیره درس برای دسترسی به منابع و نکات کلیدی
۵	ترکیب برنامه‌های آموزش، رسانه و شبکه‌های یادگیری
۶	افزایش نقش خانواده در آموزش
۷	آشنا شدن با ارزش‌های جدید و ایجاد تصویر مثبت ذهنی
۸	طراحی اهداف آموزشی بر اساس یادگیری نه حفظ کردن
۹	افزایش تأمل و تفکر و خودآموزی درس توسط دانش‌آموز
۱۰	افزایش میزان موفقیت و کیفیت آموزش
۱۱	استفاده از منابع متعدد آموزش در شرایط زمانی و مکانی مختلف
۱۲	ترکیب روش‌های پروژه‌محور و یادگیری مسئله‌محور
۱۳	افزایش غناء و معنی‌داری یادگیری
۱۴	افزایش انعطاف‌پذیری و حذف محدودیت‌های یادگیری
۱۵	کاهش محدودیت مرزهای فیزیکی کلاس جهت استفاده بهینه از فضا و امکانات فیزیکی آموزش
۱۶	ترغیب معلمان به توسعه مهارت‌های حرفه‌ای و تخصصی شدن شغل معلمی
۱۷	ایجاد فرصت آموزش‌های جدید در کنار آموزش سنتی
۱۸	ایجاد بسته‌های آموزشی استاندارد با استفاده از ابزارهای آموزشی روز
۱۹	مساعده‌تر شدن فرهنگ عمومی جامعه برای نوآوری در برنامه‌های درسی و تنوع در شبکه‌های یادگیری
	نقاط ضعف
۲۰	عدم تعادل بین ارائه دروس نظری و عملی
۲۱	تقابل احتمالی افراد با راهبردهای یادگیری ترکیبی
۲۲	در دسترس نبودن ساختار مناسب و مطمئن برای ارزشیابی و کنترل صحیح دانش‌آموزان
۲۳	عدم تمرکز کافی بر مباحث درسی به خاطر فضای مجازی
۲۴	عدم تناسب و توازن آموزش‌های ترکیبی بر اساس آمایش سرزمین و هزینه‌های مصوب

۲۵	ضعف نظام آموزشی در پوشش جمیع نیازهای فراگیر (جنبه‌های روانشناختی و عاطفی و جسمانی)
۲۶	مشخص نبودن شرح وظایف در شیوه آموزش ترکیبی
۲۷	عدم آمادگی ذهنی و روانی دانش آموزان در پذیرش آموزش ترکیبی
۲۸	عدم تناسب ساختار تشکیلاتی آموزش و پرورش با مأموریت‌ها
۲۹	وابستگی بیش از حد به اینترنت و فضای مجازی
۳۰	عدم دسترسی منظم به فن آوری قابل اعتماد آموزشی
۳۱	عدم تعادل در برقراری عدالت آموزشی
۳۲	ضعف دانش و مهارت معلمان و مدیران متناسب با تغییرات سریع محیط مجازی
۳۳	کمبود تولید و استفاده از محتوای مناسب الکترونیکی جهت آموزش
۳۴	کاهش تمایل به حضور در فضای آموزشی به خاطر قابلیت دسترسی به محتوای از پیش تولید شده
۳۵	کمبود مهارت مدیران و نیروی انسانی ماهر و متخصص در خصوص آموزش مجازی
۳۶	افزایش زمان برای مسلط شدن بر هر دو روش حضوری و مجازی
۳۷	کمبود منابع و ابزارهای خاص آموزشی جهت تفهیم بهتر مطالب درسی
۳۸	کمبود سرعت، کیفیت و پایداری مباحث ساختاری فضای مجازی

جدول ۴. ماتریس ارزیابی عوامل برون سازمانی آموزش ترکیبی (حضور و مجازی)

ردیف	عوامل برون سازمانی
	فرصت‌ها
۱	زمینه‌یابی برای آموزش جهانی و جهانی شدن
۲	توسعه نقش آموزش و پرورش در تحقق و توسعه چشم‌انداز جامعه علمی کشور
۳	استقبال جامعه علمی از اجرای آموزش ترکیبی
۴	توسعه فرهنگ پژوهش و زمینه‌های ورود تفکر خلاق به جامعه
۵	تأثیر گسترش فناوری اطلاعات و رسانه‌های جمعی بر ارائه تسهیلات آموزشی و یادگیری
۶	تعامل با مجامع علمی و استفاده از توانمندی آنان
۷	استفاده از متخصصان امر تعلیم و تربیت بیرون از نظام آموزش و پرورش
۸	بهره‌گیری از کمک‌های خیرین مدرسه‌ساز
۹	حمایت و تأکید مقام معظم رهبری و مسئولان بلند پایه کشوری از تحول بنیادین در آموزش و پرورش
۱۰	وجود نرم‌افزارهای آموزشی و فناوری‌های متناسب با آموزش و یادگیری
	تهدیدها
۱۱	تغییرات سریع فناوری در حوزه آموزش
۱۲	فشار گروه‌های اجتماعی مبنی بر فقدان یا کاهش تعاملات و ارتباطات در آموزش‌های ترکیبی
۱۳	احتمال افزایش منافع مالی و سودجویی
۱۴	عدم وجود عوامل زمینه‌ای مناسب برای جذب منابع انسانی متخصص مورد نیاز آموزش و پرورش
۱۵	عدم تناسب زیر ساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات با نیازهای استان‌ها، مناطق و مدارس
۱۶	شرایط تورمی نظام اقتصادی کشور
۱۷	مشخص نبودن وظایف و عدم انسجام در سازمان‌دهی امور مربوط به فناوری اطلاعات کشور
۱۸	تأثیرپذیری برنامه‌های درسی و آموزشی از گروه‌های سیاسی
۱۹	ناکارآمدی نظام تصمیم‌گیری به جهت تمرکز، بخشی‌نگری، عدم استفاده از یافته‌های پژوهشی و مشارکت عوامل ذی‌ربط
۲۰	پایین بودن سهم بودجه و اعتبارات آموزش و پرورش از تولید ناخالص داخلی در مقایسه با کشورهای پیشرفته

بحث و نتیجه‌گیری

سازمان‌های آموزشی پایه‌های اصلی نهاد گسترده تعلیم و تربیت می‌باشند که به‌دلیل گسترش و فراگیری آموزش و پرورش ایجاد شده‌اند، چرا که پیشرفت و موفقیت هر جامعه‌ای به ماهیت کیفیت آموزش و پرورش آن جامعه وابسته است. در

این راستا، نهادهای آموزشی به دو بخش کلی با نام‌های بخش ستادی به عنوان ادارات و سازمان‌های اداری و مالی و بخش صفی که با عنوان واحدهای آموزشی و یادگیری دسته‌بندی می‌شوند. فارغ از وظیفه بسیار مهم بخش ستادی آموزش و پرورش که مسئول پشتیبانی، حمایت، برنامه‌ریزی و نظارت بر امور آموزشی و مدارس است، اما در واقع اصلی‌ترین و بنیادی‌ترین بخش آموزش و پرورش، مدارس و کلاس‌های درس می‌باشد چرا که مدرسه و کلاس درس محیطی برای آموزش بوده که یاددهی توسط معلم و یادگیری به‌وسیله فراگیران صورت می‌پذیرد. بیشتر جوامع کنونی حال حاضر دنیا، دارای نظام‌ها و شیوه‌های خاص آموزشی هستند که این نظام‌ها و شیوه‌های خاص در مدارس و توسط عوامل اجرایی آنان به خصوص معلمان و دبیران به اجرا گذاشته می‌شود. برای همین مدارس و کلاس‌های درسی قادر هستند فضایی را ایجاد نمایند تا در آن‌ها آموزش و یادگیری با کیفیت و به شکل مطلوبی و با بهره‌گیری از روش‌های مختلف انجام گیرد و زمینه را جهت خلاقیت و پویایی نظام آموزشی و در نهایت تربیت منابع انسانی مبتکر و نوآور را پایه‌ریزی نماید. بدین جهت در طول تاریخ بشریت و به طور ویژه در طی سالیان اخیر اندیشمندان و صاحب‌نظران بسیاری تمرکز خود را روی شیوه‌ها و روش‌های آموزش و یادگیری ارائه شده که مورد توجه بسیاری از کشورها قرار گرفته یاددهی و یادگیری را ارائه کرده‌اند. یکی از شیوه‌های آموزش و یادگیری ارائه شده که مورد توجه بسیاری از کشورها قرار گرفته است، شیوه آموزش ترکیبی (حضور و مجازی) می‌باشد. به این دلیل پژوهش‌ها و مطالعات فراوانی در این رابطه صورت گرفته که نتایج آنان منجر به نظریات و مدل‌های مختلفی برای جوامع و کشورها شده است که هر چند مدل‌ها و نظریات جایگاه خود دارای ارزش و اعتبار بوده، اما در بعضی مواقع با یکدیگر دارای تفاوت‌های مهمی هستند.

با توجه به این که طراحی شیوه آموزشی، نیازمند آینده‌نگری و پیش‌بینی روخداهای آموزش و یادگیری بر مبنای هدف‌ها، محتوا و ابزار موجود با توجه به خصوصیات و ساخت نظام تعلیم و تربیت و جامعه است، شناسایی نقاط ضعف، نقاط قوت، فرصت‌ها و تهدیدها می‌تواند ضروری است. پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل درون و برون سازمانی آموزش ترکیبی (حضور و مجازی) در قالب SWOT انجام شده است. بدین منظور گروهی از نخبگان دیدگاه‌های خود را در قالب مصاحبه نیمه ساختاریافته جهت شناسایی این عوامل بیان کردند. بعد از مقوله‌بندی شاخص‌ها، ۵۸ کد یا شاخص در قالب SWOT (عوامل درون سازمانی شامل ۱۹ نقطه قوت و ۱۹ نقطه ضعف و عوامل برون سازمانی شامل ۱۰ فرصت و ۱۰ تهدید) استخراج شدند.

با در نظر گرفتن نتایج به‌دست آمده در ارتباط با نقاط قوت، به نظر می‌رسد که آموزش ترکیبی می‌تواند با تلفیق نقاط قوت و ضعف آموزش الکترونیکی و حضوری، سبب مطلوب‌تر شدن روابط متقابل در فضاها و آموزشی شده و انعطاف‌پذیری و اثربخشی بیشتری را ایجاد می‌کند (مولنگا و شیلنگو^۱، ۲۰۲۵). از این رو، نقاط قوت آموزش ترکیبی باعث کاهش فاصله بین یادگیری و عمل شده و راه‌حل‌های مختلف و مناسبی را جهت افزایش کیفیت آموزش ارائه می‌کند. در واقع، هدف نهایی نقاط قوت آموزش ترکیبی مهیا کردن فرصت‌های عملی واقعی برای دانش‌آموزان به دلیل یادگیری مستقل، سودمند، با ثبات و در حال رشد بوده که فضایی را جهت یاددهی و یادگیری تأثیرگذار به‌وجود می‌آورد (آدرا^۲، ۲۰۲۵). در این راستا، دبیران دوره دوم متوسطه آموزش و پرورش استان لرستان بایستی قادر باشند در مدرسه و کلاس درس، نقاط قوت مرتبط با آموزش ترکیبی (حضور و مجازی) را که سبب تقویت آموزش و جذب دانش‌آموزان به فعالیت‌های لازم و ضروری می‌شود، شناسایی و ضمن به‌کارگیری آنان، در تقویت آن‌ها اهتمام لازم را داشته باشند. با در نظر گرفتن فضای محیطی و فیزیکی کلاس‌های درس و شکل آموزش در آن‌ها، افزایش جذابیت و تأثیرگذاری در منتقل کردن محتوای درسی و آموزش مطلوب، بر طرف کردن کمبودهای آموزش حضوری، فراهم کردن و همچنین، ایجاد یا بانک اطلاعاتی برای دسترسی به منابع و نکات کلیدی یاددهی و یادگیری با توجه به آموزش ترکیبی، بهره‌گیری از ترکیب رسانه‌ها و شبکه‌های یادگیری و بیشتر کردن انعطاف‌پذیری و حذف محدودیت‌های یادگیری و آموزش سنتی و مجازی به شکل مجزا، می‌توان زمینه لازم را برای اجرای مطلوب آموزش ترکیبی فراهم کنند.

1. Mulenga & Shilongo

2. Adera

با در نظر گرفتن نتایج به دست آمده در ارتباط با نقاط ضعف می توان چنین بیان کرد که نقاط ضعف به نقص یا نارسایی در منابع آموزشی، ضعف سازمانی محدود و کمبود تخصص و توانمندی هایی اشاره دارد که فعالیت و کارکرد سازمان را تحت تأثیر خود قرار داده و عملکرد را با مشکل مواجه می کند و جهت رسیدن به هدف اصلی و نهایی بایستی بهسازی و اصلاح گردند (الهرثی^۱، ۲۰۲۵). با در نظر گرفتن مطالعات انجام شده در ارتباط با نقاط ضعف آموزش ترکیبی، دبیران دوره دوم متوسطه بایستی نقاط ضعف را به عنوان ویژگی هایی در نظر بگیرند که بازدارنده ای در مقابل دستیابی به رسالت و همچنین مانعی جهت رسیدن به نیروی بالقوه ی کامل آن ها بوده و سبب شکست و ناکامی سازمان می شوند. این نقاط ضعف به عنوان عواملی عمل می کنند که افراد این ادراک را به دست می آورند که با وجود آنان موفقیت و دستیابی به اهداف محقق نمی شود (مولنگا و شیلنگو، ۲۰۲۵). در این راستا، بایستی دبیران دوره دوم متوسطه آموزش و پرورش استان لرستان توجه داشته باشند که تقابل احتمالی افراد با راهبردهای یادگیری ترکیبی در جامعه، مدارس و حتی خانواده ها می تواند به عنوان یک اهرم بسیار مهم در تلاش ها و زحماتی که آنان متقبل می شوند تأثیر گذاشته و حتی این زحمات را خنثی کنند، بنابراین، لازم است که ضمن در نظر گرفتن نقاط ضعف آموزش ترکیبی (حضور و مجازی)، در پی یافتن راه کارهایی باشند که سبب دستیابی به اهداف بلند مدت آموزش ترکیبی و علاقه مندی دانش آموزان و خانواده های آنان به این سبک از آموزش شده و جامعه را به سمت استفاده از فرصت های پیش رو سوق دهند.

با در نظر گرفتن نتایج به دست آمده در ارتباط با فرصت ها که در برگیرنده کدهایی مانند زمینه یابی برای آموزش جهانی و جهانی شدن، توسعه نقش آموزش و پرورش در تحقق و توسعه چشم انداز جامعه علمی کشور، استقبال جامعه علمی از اجرای آموزش ترکیبی، توسعه فرهنگ پژوهش و زمینه های ورود تفکر خلاق به جامعه، تأثیر گسترش فناوری اطلاعات و رسانه های جمعی بر ارائه تسهیلات آموزشی و یادگیری، تعامل با مجامع علمی و استفاده از توانمندی آنان، استفاده از متخصصان امر تعلیم و تربیت بیرون از نظام آموزش و پرورش، بهره گیری از کمک های خیرین مدرسه ساز، حمایت و تأکید مقام معظم رهبری و مسئولان بلند پایه کشوری از تحول بنیادین در آموزش و پرورش و وجود نرم افزارهای آموزشی و فناوری های متناسب با آموزش و یادگیری بود. در تبیین این یافته می توان چنین بیان کرد که فرصت های آموزش ترکیبی به عبارت ساده به عنوان چشم انداز و امیدواری هایی برای آینده و رسیدن به اهداف می باشند (سینق، استیل و سینق^۲، ۲۰۲۱). بنابراین، فرصت ها در آموزش ترکیبی درک کاملی از آینده موقعیت کاری به وجود آورده و به معلمان و دانش آموزان فرصت انجام کارها و تجربیات جدید را می دهند چرا که شناخت فرصت های گوناگون در راستای آموزش و یادگیری باعث می شود تا در خلال بیشتر شدن جذابیت آموزش، تفاوت های فردی فراگیران، توانمندی های نظام آموزشی، ضمانت های اجرایی جامعه و غیره مورد توجه قرار گرفته و سبب بروز سبک ها و شیوه های مختلف آموزش و یادگیری شوند. به همین دلیل برخورداری از فرصت های آموزش ترکیبی سبب افزایش کیفیت مناسب آموزش و تنوع بخشی به محیط های یادگیری در فرآیند تعلیم و تربیت شده و باعث متناسب سازی و تربیت محیط های یادگیری می شوند. در این راستا، دبیران دوره دوم متوسطه آموزش و پرورش استان لرستان بایستی بتوانند ضمن شناسایی فرصت های ایجاد شده توسط آموزش ترکیبی، با استفاده از عنصر تعامل و اشراف کامل بر کلاس و سازمان دهی برنامه ریزی فعالیت های درسی، با هدایت و رهبری به ایجاد هماهنگی و زمینه سازی آموزش جهانی و جهانی شدن موضع آموزش و یادگیری و نهادینه شدن آن در میان دانش آموزان و به دنبال آن در نظام تعلیم و تربیت شود تا ضمن افزایش استقبال جامعه علمی کشور از اجرای آموزش ترکیبی، با استفاده از متخصصان امر تعلیم و تربیت بیرون از نظام آموزش و پرورش، آنان را وادار به پذیرفتن نقش بسیار با اهمیت آموزش و پرورش در تحقق و توسعه چشم انداز جامعه علمی کشور نمایند.

با در نظر گرفتن نتایج به دست آمده در ارتباط با تهدیدها که در برگیرنده کدهایی مانند تغییرات سریع فناوری در حوزه آموزش، فشار گروه های اجتماعی مبنی بر فقدان یا کاهش تعاملات و ارتباطات در آموزش های ترکیبی، احتمال افزایش منافع مالی و سودجویی، عدم وجود عوامل زمینه ای مناسب برای جذب منابع انسانی متخصص مورد نیاز آموزش و پرورش، عدم تناسب زیر ساخت های فناوری اطلاعات و ارتباطات با نیازهای استان ها، مناطق و مدارس، شرایط تورمی نظام اقتصادی کشور،

¹ . Alharthy

² . Singh, Steele & Singh

مشخص نبودن وظایف و عدم انسجام در سازمان‌دهی امور مربوط به فناوری اطلاعات کشور، تأثیرپذیری برنامه‌های درسی و آموزشی از گروه‌های سیاسی، ناکارآمدی نظام تصمیم‌گیری به جهت تمرکز، بخشی‌نگری، عدم استفاده از یافته‌های پژوهشی و مشارکت عوامل ذی‌ربط، پایین بودن سهم بودجه و اعتبارات آموزش و پرورش از تولید ناخالص داخلی در مقایسه با کشورهای پیشرفته بود. در تبیین این یافته می‌توان چنین بیان کرد که امروزه آموزش ترکیبی به عنوان یک شمشیر دو لبه قادر است عمل نماید زیرا هم می‌تواند فرصت آفرین بوده و هم تهدیدزا باشد، زیرا تهدیدها در آموزش به عنوان یک شرایط و وضعیت نامطلوب در فضای بیرون از سازمان یا محیط آموزشی قادر هستند برای سازمان آموزشی در درسر ایجاد نمایند؛ این تهدیدها هنگامی ایجاد می‌شوند که وضعیت و موقعیت فضای بیرونی سازمان، ظرفیت و توانمندی اطمینان و سودمندی آن را با ریسک مواجه نماید (یانگ^۱، ۲۰۲۳). در بیشتر مواقع تهدیدات را دربرگیرنده عناصر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، دموگرافیکی، تولید و خدمات، فناوری، بازار و غیره معرفی می‌کنند، هر چند این عناصر مهم بوده و تأثیرگذاری بالایی در موفقیت یا ناکامی آموزش ترکیبی دارند، اما بایستی با اهمیت‌ترین موضوع در رابطه با تهدیدها که آینده‌نگری و تحلیل محیط آینده است، همواره مورد توجه و بررسی قرار داشته باشد. در این راستا، دبیران دوره دوم متوسطه آموزش و پرورش استان لرستان بایستی بتوانند با مدیریت آموزش و یادگیری، تغییر ساختار یا پارادایم‌های آموزش سنتی را مورد توجه قرار داده و آراء و نگرش‌های نوین آموزش را مطرح کرده، به صورتی که باعث پیچیده‌تر شدن و لطمه به سایر سبک‌های آموزشی نشود، در این راستا، لازم است تا دبیران با ایجاد توانمندی‌های حرفه‌ای در خود، به هماهنگی و انطباق با تغییرات سریع فناوری در حوزه آموزش همت گمارده و در این راه از فشار و مخالفت گروه‌های اجتماعی مبنی بر فقدان یا کاهش تعاملات و ارتباطات در آموزش‌های ترکیبی نه‌راسیده و با کنترل و نظارت دقیق به چشم اندازهای آموزش ترکیبی پای‌بند باشند.

با توجه به نتایج این مطالعه و عوامل استخراجی، پیشنهاد می‌شود که نسبت به طراحی مدل مفهومی و تجربی این مولفه‌ها اقدام شود. همچنین، پرسش‌نامه‌ای بر اساس این مولفه‌ها طراحی شده و نسبت به اعتبارسنجی این پرسش‌نامه به‌ویژه در فرهنگ لرستان اقدام شود. در یک مطالعه بین فرهنگی بین اقوام مختلف ایرانی، پژوهشی با این هدف انجام شود تا مولفه‌های پیشنهادی در بین این فرهنگ‌ها مقایسه شده و نظرات متخصصان در خرده فرهنگ‌های دیگر در قالب مدل SWOT بررسی شود. در نهایت به منظور عملیاتی شدن نتایج این مطالعه، کاربردهای عملی آن استخراج و بسته‌هایی برای آموزش آن تدوین شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

¹ . Yang

منابع

- 1.Adera, N. (2025). Innovative learning spaces and blended learning: Quest for 21st century competency teaching and learning approaches. Creating Dynamic Space in Higher Education: Modern Shifts in Policy. *Competencies, and Governance*, 139-174.
- 2.Ahmad, S., Umirzakova, S., Mujtaba, G., Amin, M. S., & Whangbo, T. (2023). Education 5.0: requirements, enabling technologies, and future directions. *ArXiv preprint arXiv*, 2307.15846.
- 3.Alharthy, F. (2025). Hybrid Learning Method in Teaching English for Medicine at the University of Bisha: Lecturers' and students' Perceptions. *Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics*, 7(1), 81-87.
- 4.Alrefaee, S., Afzal, K. M., Alrefaee, Y. M. A., & Haimed, S. (2025). A bibliometric analysis of online education research in India (2014–2024): trends, patterns, and future directions. *Discover Education*, 4(1), 276.
- 5.Antoniadou, M., & Kanellopoulou, A. (2024). Educational approach: application of SWOT analysis for assessing entrepreneurial goals in senior dental students. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 14(3), 753-766.
- 6.Bashir, S., & Lapshun, A. L. (2025). E-learning future trends in higher education in the 2020s and beyond. *Cogent Education*, 12(1), 2445331.
- 7.Basori, B., Sajidan, S., Akhyar, M., & Wiranto, W. (2023). Blended learning model towards vocational students' learning outcomes: A scoping review. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 12(1), 205-215.
- 8.Dhawan, S. (2020). Online learning: A panacea in the time of COVID-19 crisis. *Journal of educational technology systems*, 49(1), 5-22.
- 9.Gudoniene, D., Staneviciene, E., Huet, I., Dickel, J., Dieng, D., Degroote, J., ... & Casanova, D. (2025). Hybrid teaching and learning in higher education: A systematic literature review. *Sustainability*, 17(2), 756.
10. Hamedan, I. (2011). Formulating a strategy for a university using SWOT technique: A case study. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 5(12), 264-276.
11. Hildebrandt, A. M., Barana, A., Chatzea, V. E., Henao, K., Marchisio Conte, M., Samoilovich, D., & Triantafyllidis, G. (2025). A Learning Design Framework for International Blended and Virtual Activities in Higher Education. *Trends in Higher Education*, 4(3), 40.
12. Hilman, F. F., & Tejawiani, I. (2025). Principal Leadership Management in Improving Graduate Quality: A Qualitative Analysis of Indonesian Private Junior High Schools. *Journal of Innovation and Research in Primary Education*, 4(4), 2186-2195.
13. Mirzoeva, A. M., Bostoganashvili, E. R., Vadov, A. A., Volkova, A. A., Gulov, A. P., & Platonova, N. I. (2024). Integrating Hybrid Learning into the Higher Education System: Challenges and Opportunities. *Professional Discourse & Communication*, 6(3), 80-96.
14. Mulenga, R., & Shilongo, H. (2025). Hybrid and blended learning models: Innovations, challenges, and future directions in education. *Acta Pedagogica Asiana*, 4(1), 1-13.
15. Nomin, N., Resky, M., & Lusiana, L. (2025). Strategic Planning In Achieving Optimal Quality Of Education With School Based Management: A Systematic Literature Review. *Journal of Education and Development*, 13(1), 435-444.
16. Sarkar, D. (2023). Blended Learning: A Necessity for Indian Education System. *International Journal for Multidisciplinary Research (IJFMR)*, 5(4), 1-11.

17. Singh, J., Steele, K., & Singh, L. (2021). Combining the best of online and face-to-face learning: Hybrid and blended learning approach for COVID-19, post vaccine, & post-pandemic world. *Journal of Educational Technology Systems*, 50(2), 140-171.
18. Stevani Reynita, G., Zulaikha, S., & Rahmawati, D. (2025, February). STRATEGIC PLANNING AND VISIONARY LEADERSHIP IN IMPROVISING THE QUALITY OF EDUCATION. A LITERATURE REVIEW. In *The Fourth International Conference on Government Education Management and Tourism* (Vol. 4, pp. 050-050).
19. Sumual, S. D., Rawis, J. A., Lengkong, J. S., Sumanti, E., & Surbakti, S. (2025). Analysis of Strategic Plan Forms for Educational Units: Literature Review and Institutional Analysis. *LITERACY: International Scientific Journals of Social, Education, Humanities*, 4(2), 14-23.
20. Wang, C., Chen, X., Yu, T., Liu, Y., & Jing, Y. (2024). Education reform and change driven by digital technology: A bibliometric study from a global perspective. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(1), 1-17.
21. Yang, F. Y. (2023). Flexibility as a double-edged sword? Language learner autonomy in a blended self-directed learning program beyond the classroom. *Australian Journal of Applied Linguistics*, 6(3), 188-204.

